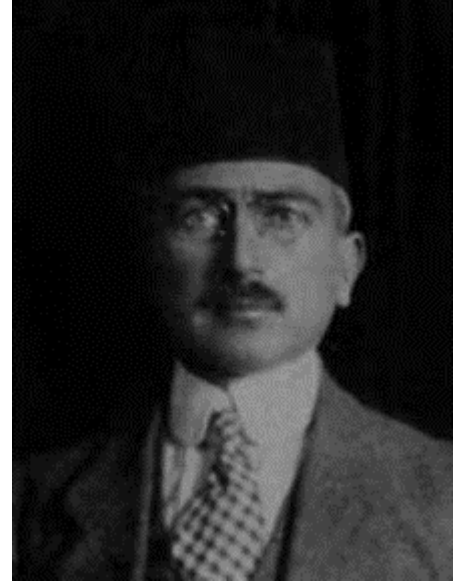

Ömer Lütü Bey (Ömer Ünlü) (1881-1951)

1881'de Manisa ilinin Alaşehir ilçesinde doğdu. Ethem Efendi ve Hamide Hanımın oğludur. İlk ve orta öğrenimini Uşak-Fatih Medresesinde tamamladıktan sonra çiftçilikle meşgul oldu. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden sonra Alaşehir'de kurulan Redd-i İlhak Cemiyetlerine ve Millî Mücadele'ye katıldı. 16-25 Ağustos 1919 tarihleri arasında toplanan Alaşehir Kongresi'nin kâtipliğini yaptı. Aydın Valisi Ahmet İzzet tarafından İstanbul'a gönderilen telgrafta, Alaşehirli Ömer Bey'in, TBMM'nin Birinci Dönemi için yapılan seçimlerde Saruhan Milletvekili olarak seçildiği belirtildi. Ömer Bey, 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılışında hazır bulundu. Meclis'te sağlık-sosyal yardım, iktisat, defter-i hâkanî (tapu-kadastro), mali kanunlar komisyonlarında ve memurin muhakematı tetkik kurulunda çalıştı. 28 Mayıs 1921'de TBMM Başkanlığı tarafından özel bir görevle Gördes'te görevlendirildi ve bunun için bir süre izinli sayıldı. Milletvekilliği birinci dönemde sona erince, Alaşehir-Yeşilkavak Köyüne yerleşerek çiftçilikle ve ticaretle uğraşısını sürdürdü. Bir ara İl Genel Meclisi Alaşehir üyeliğinde bulundu. 1 Şubat 1940 - 3 Ekim 1941 arası Alaşehir Belediye Başkanlığı yaptı. Enver Konukçu ise, Alaşehir Kongresi adlı eserinde Ömer Bey'in 30 Kasım 1941'e kadar Belediye Başkanlığı görevini sürdürdüğünü ve bu tarihte istifa ederek görevden ayrıldığını belirtmektedir.

12 Ağustos 1935 tarihli bir yazı ile Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine başvuru yapan Ömer Ünlü, *Cumhuriyeti kuran, inkılabımızı koruyan Partinin büyük lideri Atatürk'ü sevgili yurt ve ulusumuza bağışlamasını Ulu Tanrı'dan dilerim* diyen bir yazı gönderdi. 16 Ocak 1941 tarihli yazıda; bir yıldan beri Alaşehir Belediye Başkanı olduğunu belirten Ömer Ünlü, belediye başkanı olarak 100 lira aldığını, borcu nedeniyle bundan her ay 20 lira kesildiğini, diğer kesintilerle birlikte eline 58 lira geçtiğini belirtti. Bu para ile ailesini, ortaokulda okuyan iki oğlunu ve bir kızını, askerde bulunan diğer oğlunu geçindiremediğini, onun için arkadaşlarının yararlandığı yardımdan kendisinin de yararlanmak istediğini talep etti. Ömer Ünlü hakkında "Hususi ve Ailevi Durumunu" gösteren Bilgi Formu dolduruldu ve CHP Genel Sekreterliğine gönderildi. Fakat belediye başkanı olduğu için bu isteği kabul edilmedi. Daha sonra "yaşının ilerlemiş olması" gerekçesiyle Alaşehir Belediye Başkanlığı'ndan istifa etti. Bu istifadan sonra aynı gerekçeyle tekrar CHP Genel Sekreterliğinden yardım talebinde bulundu. Aslında bu ikinci talep, CHP Alaşehir İdare Heyeti tarafından da teyit edici ve açıklayıcı bir yazı ile gerçekleştirildi. CHP Manisa İdare Heyeti Reisi Kenan Çapan da, bu başvuruyu olumlu görüşle Genel Sekreterlik Makamına ilettili. 18 Mart 1941'de çıkarılan ve 1 Mart 1941 tarihinden itibaren geçerli olan yeni bir kararname ile "aylık geliri 95 liranın altında olanlara, aldıkları maaşı 95 liraya tamamlayacak şekilde yardım yapılmasına karar verilmişti."

Manisa Milletvekili Ömer Ünlü de yardımların kendisine ulaşması üzerine teşekkür mektubu yazdı. Mektubunda; *Uzun seneler vatanımın vazife başına davet emirlerini ifa ile meşgul oldum. Milli borcunu ödemiş, kalbi müsterih bir vatandaş olarak vatanımın selametine ve milletimin saadetine duacıyım*, diye yazdı. 1 Mart 1941 tarihinden itibaren üç aylık dilimlerde Ömer Ünlü'ye Ziraat Bankası aracılığıyla 187 lira 50 kuruş gönderildi ve bu paralar kendisine Alaşehir İdare Heyeti tarafından teslim edildi ve teslim edildiği bilgisi CHP genel merkezine bir yazı ile bildirildi. Önceleri CHP Alaşehir İdare Heyeti Bakanı Rasim Musal ve daha sonra İlçe İdare Heyeti Başkanı Hüseyin Aykut

tarafından teslim edildi yazısı CHP Genel Sekreterliğine gönderildi. Kayıtlarda Ömer Ünlü'nün 1941-1949 yılları arasında üç ayda bir 187,50 lirayı almaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Ömer Ünlü, Alaşehir Belediye Başkanı olduğu dönemde 100 lira maaşı dışında sadece geçimi için kendisine bırakılan 50 dönüm tarlası vardır. Dereköy'de hisseli durumda olan 300 dönüm arazisi daha varsa da gerektiği gibi kullanılamamaktadır. 60 dönüm bağı olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Fakat evi yoktur. Dört evladı, bir manevi evladı, bir eşi ve kendisiyle birlikte yedi kişilik bir ailedir. 12 Ekim 1933'te CHP'ye kayıt olmuştur. 1941 Manisa İl Kongresinde Alaşehir temsilcisidir. CHP'nin belediye başkanıdır. Rejime ve hükümete bağlıdır. Serbest Cumhuriyet Fırkasının kuruluşu sırasında SCF ile görüşmelerde bulunmuştur. Alaşehir'de SCF'nin kuruluşunda görev almışsa da ılımlı hareketleriyle arkadaşlarını etkilemiş ve seçimin CHP lehine sonuçlanmasında katkısı olmuştur. Bu bilgiler, 1941 yılında CHP Alaşehir İdare Heyeti'nin kendisi hakkındaki kanaatleri olarak CHP genel merkezine bildirildi. 1945 yılında iaşesi için kendisine tahsis edilen arazi miktarının 100 dönüme çıktığı görüldü. Muhtemelen bu 50 dönüm arazi, hisseli 300 dönümlük araziden kendisine düşen paydı.

1949 yılından itibaren CHP, Ömer Ünlü'ye daha önce düzenli olarak gönderdiği yardımlarını gönderemez oldu. 1946 yılından itibaren Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçilmiş olması ve 1950'de iktidarın el değiştirmiş bulunması, bu ödemelerin kesilmesine etki etmiş olabilir. Yani son iki- üç yılını daha fazla sıkıntı içinde geçirmiş olması muhtemeldi. Çünkü hem felçli idi ve hem de maddi destekler kesilmişti.

Ömer Ünlü, yaşamının son üç yılını felçli olarak geçirdi. 30 Eylül 1951'de öldü. Evli olup beş çocuk babası idi. Milletvekilliği sonrasında, hem de belediye başkanı olduğu halde Ömer Ünlü'nün partisinin yardımına muhtaç durumuna düşmesi dikkat çekiciydi. Bu durum Ömer Ünlü'nün, vatan ve millet görevini yapmanın huzuru ve mutluluğu dışında bir şey arzulamadığının ve dürüstlüğünün göstergesiydi. Buldukları makamları kendilerine değil, vatana ve millete hizmet için kullandıklarının belgesi idi.

Saruhan Mebusu Ömer Lütfi Beyin birinci dönem TBMM karnesi çok parlak değildi. Dönemi, bir önerge ve bir söz alma ile tamamladı. Fakat önergesi de söz aldığı konu da doğrudan Manisa ile ilgiliydi. Bu açıdan önemliydi.

Saruhan Mebusu Ömer Lütfi Bey, Saruhan Mebusu Avni Bey, Saruhan Mebusu Reşat Bey, Karesi Mebusu Hacim Muhittin Bey ve Karesi Mebusu Abdülgafur Bey imzasıyla Gördes'in Saruhan livası için, geçici olarak merkez tayin edilmesiyle liva teşkilatının tekrar kurulması hakkında bir önerge verdiler. Merkezi ve çevresi işgal altında bulunan Saruhan livasının işgal haricindeki Gördes ve Demirci kazalarıyla Akhisar kazası çevresinin işlerini yürütmek üzere bu havalide Saruhan livası namına bir mutasarrıf bulundurulmakta iken son dönemde liva ilga edilerek bu kazalar Kütahya'ya bağlanmıştı. İdari olarak önemli bir yerde bulunan bu kazaların, o dönemin şartlarında elli beş, altmış saat mesafedeki Kütahya'ya bağlanması, buraların idari işlerinin iptal edilmesi anlamına geliyordu. Ayrıca yeniden bir idari teşkilatın kurulması, bölgede yaşayan halka bir güven verme açısından anlamlıydı. Bölgenin Yunan işgaline terk edildiği gibi bir olumsuz kanaatin yaygınlaşması mümkündü. Livanın diğer sekiz kazasının yakın zamanda kurtarılmasının beklendiğini belirten önerge sahipleri, Gördes, Demirci, Akhisar kazalarının pek yakın bir zamana kadar olduğu gibi 1921 senesinden itibaren birleştirilerek Gördes'in geçici olarak merkez yapılmasını, buna göre liva teşkilatının kurulmasını Dâhiliye Vekâletinden talep etti ancak kabul edilmedi. Sonuç ne olursa olsun Ömer Bey, memleketinin bir sorununa çare bulmaya çalışanlar arasında yer aldı. Önemli olan gayretleriydi.

Ömer Lütfi Bey'in dile getirdiği bir diğer sorun da yine kendi seçim çevresi ile ilgiliydi. Ömer Lütfi Bey, düşman

işgalinden kurtarılmış illerin aşar vergilerinin, merkezi yönetim tarafından yerel idarelere aktarılmasının uygun olacağını belirtti. Çünkü Saruhan'ın merkezi ve beş kazası yanmıştı. 1922 senesi aşarı da bu yangınlarda yok olmuştu. Aşarın oralarda tahsili pek mümkün değildi. Onun için eski kanun gereğince 1921 senesi tahakkukunu, Maliye Vekâletinin vermesi daha uygun görünüyordu. Böyle yapılmazsa mekteplerin açılmasına, hastanelerin işlemesine imkân yoktu. Bu teklifleri kabul gördü.

Nurettin GÜLMEZ

KAYNAKÇA

Arşivler ve Resmi Yayınlar

Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi, 490-1-0-0, 522-2093-2, 28.10.1948, Sayı-56, 54, 53, 52, 51, 50, 49, 48, 47, 45, 42, 40, 37, 4.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi, DH.ŞFR.00651.00073.001.

TBMM Albümü (1920-1950), Cilt 1, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü yayınları, Ankara 2010.

TBMM Tutanakları, İçtima-155, Celse-2, 22 Şubat 1921, s.381; İçtima-179, Celse-1, 24 Ocak 1923, s.477.

Kitap ve Makaleler

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi (1919-1923)**, Cilt 3, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

GÜLMEZ, Nurettin, "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı ve TBMM'yi Açan Manisa Milletvekilleri", **Açılışının 100. Yılında TBMM ve Manisa'da Siyasi Hayat**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi yayınları, Manisa 2020, ss:139-224.

GÜLMEZ, Nurettin - ÇAKALOĞLU, Cengiz, "Milli Mücadele Dönemi Manisa Milletvekilleri", **Yüzüncü Yılında Milli Mücadele Döneminde Manisa**, Cilt-1, (Editörler: Nurettin GÜLMEZ- Nejdet BİLGİ), (Manisa Vilayeti - Manisa Merkez), Manisa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Ankara 2020, ss:175-246.

İPEK, Göktuğ, "Alaşehir Kongresi'ne Katılanlar ve Sosyal Statüleri", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:11, Sayı:3, Aralık 2013, Manisa Özel Sayısı, ss:237-260.

KONUĞU, Enver, **Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2000.

İnternet Kaynakları

https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d01/SM_369_1_1.pdf, (et: 21.05.2024).

https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d01/SM_369_1_1.pdf, (et: 21.05.2024).

31/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/omer-lutfi-bey-omer-unlu-1881-1951/?pdf=7407> adresinden erişilmiştir